

UJJASKÖLES

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Általános rész	3
2.1 Bejelentés kezdeményezése	3
2.2 Bejelentés elfogadása.....	3
2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszűnése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása.....	3
2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése	3
2.3.2 Vizsgálat megszűnése.....	4
2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása	4
2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése.....	4
2.5 Bejelentések nyilvántartása.....	4
2.6 Fajtanév bejelentése	4
2.7 Egyéb általános tudnivalók.....	5
2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés.....	5
2.7.2 Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre.....	5
2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről.....	5
2.7.4 A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása.....	5
3 A DUS vizsgálatok	5
3.1 Gyakorlati végrehajtása.....	5
3.1.1 Vizsgálati helyek száma	5
3.1.2 Vizsgálat időtartama	5
3.1.3 A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje	5
3.1.4 A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások	5
3.1.5 A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után.....	6
3.1.6 Vizsgálati irányelv száma.....	6
3.2 Kísérletek beállítása és végrehajtása.....	6
3.2.1 Parcellák jelölése.....	6
3.2.2 Parcella adatok.....	6
3.2.3 Vetés módja és időpontja	7
3.2.4 Tőszámbeállítás	7
3.2.5 Öntözés	7
3.2.6 Növényvédelem	7
3.2.7 Vizsgálati minták begyűjtése fajtánként levelek és virágok begyűjtése	8
3.3 Tulajdonságtáblázat	8
3.4 Gélelektroforézises vizsgálat.....	8
3.5 Laboratóriumi vizsgálat	8
3.6 A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok	8
3.6.1 Megkülönböztethetőség.....	8
3.6.2 Egyöntetűség.....	8

3.6.3	Állandóság.....	9
3.7	Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók.....	9
3.7.1	Kiértésítés.....	9
3.7.2	Állami elismerés meghosszabbítása.....	9
4	Az előterjesztés feltételei és tartalma	9
4.1	Az előterjesztés feltételei.....	9
4.2	Az előterjesztés tartalma	10
5	Nébih nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége	10

1. Bevezetés

Magyarországon a növényfajták állami elismerését a 2003. évi LII törvény „A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról” és annak végrehajtásáról szóló 40/2004. (IV.7.) FVM rendelet (továbbiakban Rendelet) „A növényfajták állami elismeréséről” szabályozza. Idézett rendelet 2. § (1) szerint a növényfajták állami elismeréséhez és a növényfajta-oltalom megszerzéséhez szükséges kísérleti vizsgálatokat – a Fajtaminősítő Bizottság által jóváhagyott módszertan szerint - a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) végzi és azt a Fajtaminősítő Bizottság jóváhagyása után mind a bejelentőnek, mind a Nébih-nek alkalmazni kell.

2. Általános rész

2.1 Bejelentés kezdeményezése

A bejelentést hivatalos bejelentőíven és mellékletein kell megtenni. Az adatok valóságát a bejelentő, illetve képviselője minden oldalon aláírásával igazolja (melléklet: bejelentőív és mellékletei).

Tartalmi és formai követelményeket jogszabály írja elő.

2.2 Bejelentés elfogadása

A fajtabejelentések folyamatosak, de az adott tenyészidőre vonatkozó bejelentést csak Rendelet 4. sz. mellékletében meghatározott határidőig lehet elfogadni. A nem a jogszabályban előírt feltételek szerint kitöltött, illetve a nem EU tagországban illetékes bejelentő írásbeli hozzájárulása nélkül beküldött bejelentőíveket a Nébih elfogadás nélkül visszaküldi. A beérkezett bejelentőívek elfogadásáról a Nébih határozatot hoz.

2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszűnése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása

2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése

A vizsgálat szüneteltetését a bejelentő egy ízben, egy ciklusra kérheti. A kérelmet írásban legkésőbb a vetőmag beérkezésének határidejéig (III.15.) kell közölni.

2.3.2 Vizsgálat megszünése

A Nébih a vizsgálatokat a Rendelet 13.§ (3) alapján szünteti meg.

A már kísérletbe állított fajtákra vonatkozó bejelentéseket a bejelentő írásban visszavonhatja. Tárgyévire vonatkozóan a visszavonást a vetőmag beérkezési határidőig (III. 15.) kell megtenni.

2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása

Amennyiben a vizsgálat bármely okból meghiúsul, a vizsgálat ideje legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.

2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése

Az államilag elismert - oltalom alatt nem álló fajták- hazai fajta fenntartására újabb fajtafenntartó(k) jelentkezhethet(nek) be az erre szolgáló bejelentőíven (melléklet). A bejelentés alapján a Nébih ellenőrzi a bejelentési dokumentációt, a fajtafenntartás eredményességét, és az új fajtafenntartótól bekért vetőmagot (szaporítóanyagot) egy éves DUS vizsgálatban összehasonlítja a referencia gyűjteményben lévő vetőmaggal (szaporítóanyaggal). Ha a fajtafenntartás összehasonlításának eredménye pozitív, akkor a Nébih előterjesztést készít a Fajtaminősítő Bizottság részére az újabb fajtafenntartó bejegyzésére.

2.5 Bejelentések nyilvántartása

A Nébih a bejelentőíveket beérkezési sorrend alapján érkezteti és iktatja. Az iktatás során rögzíti a fajtajelölt nevét vagy nemesítői jelzését, amelyen a vizsgálati idő alatt a nyilvántartásban szerepel és amely nem változtatható. A fajta azonosítása a vizsgálat ideje alatt a nyilvántartási szám alapján történik. (Azon fajták, melyek már szerepelnek az EU Közösségi Katalógusában, az eredeti néven kerülhetnek nyilvántartásra.)

2.6 Fajtanév bejelentése

Amennyiben a bejelentő a fajta nevét a bejelentőíven nem adta meg, vagy azon változtatni akar, úgy azt külön kérés nélkül az utolsó vizsgálati év vetőmag beérkezésének határidejéig (III. 15.) kell megtenni (melléklet).

2.7 Egyéb általános tudnivalók

2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés

A Nébih a tartós tárolóban őrzött letéti minták és a fajtafenntartótól bekért vetőmag összehasonlításával a fajta fenntartását szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

2.7.2 Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre

Az állami elismerésről szóló határozat kiadása után az állami elismerésben részesült fajták felkerülnek a Nemzeti Fajtajegyzékre. A Nemzeti Fajtajegyzék változásairól a Nébih tájékoztatja az Európai Unió Bizottságát (Brüsszel), amely gondoskodik az EU Közös Katalógusra vételről. A Nébih évente egy alkalommal küld jelentést az OECD tagállamok részére készülő jegyzék kiegészítéséhez.

2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről

A bejelentő bármikor kérheti az elismerés visszavonását (melléklet).

2.7.4 A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása

Az állami elismerés 2004. május 1. után 10 évre szól. A Fajtajogosult két évvel a lejárat előtt kérheti a fajta Állami Elismerésének meghosszabbítását, melyet a Nébih az előírt egyéves összehasonlító DUS vizsgálatok és adminisztratív eljárások lefolytatása után a Fajtaminősítő Bizottság elé terjeszt.

3 A DUS vizsgálatok

3.1 Gyakorlati végrehajtása

3.1.1 Vizsgálati helyek száma: 1

3.1.2 Vizsgálat időtartama: min. 2 vegetációs periódus (2 év)

3.1.3 A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje: január 31.

3.1.4 A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások:

Szükséges csávázatlan vetőmagmennyiség: 2 kg

Vetőmag minőségi előírások: - csírázási %: minimum 90
- tisztasági %: minimum 99,8

Vetőmag beérkezési határideje: március 15.

Minősége: rendelet 5. sz. melléklete szerint, melyet szűrőpróba szerint a Nébih ellenőriz. Nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. A vetőmag beküldéséről Tordas FKÁ (2463 Tordas, Szabadság út 2.) VEO-ba a bejelentőnek kell gondoskodnia.

A vetőmagelosztóban nyilvántartást vezetnek a beérkezett vetőmagokról, s az érkeztetés befejeztével tájékoztatást adnak a fajtakísérleti referensnek írásban.

3.1.5 A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után

Ha a vizsgálatok alapján a fajtát regisztrálják, akkor a kísérleti célra beküldött vetőmag maradéka a tartós tárolóba kerül. A regisztráció időtartama alatt a Nébih az etalon mintát a szükségletnek megfelelően felújítja. Ha a letéti felújító tétel bekérése esetén két egymást követő évben nem küld a bejelentő felújító mintát, akkor a fajtakísérleti referens joga és kötelessége az adott fajta állami elismerésének visszavonását előterjeszteni.

Ha a fajta nem kerül regisztrálásra, akkor a maradék vetőmagot

- vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a Nébih az illető fajra megadott vetőmag beküldési határidő után egy hónapon belül visszaszolgáltatja a bejelentőnek. Egy hónap után a vetőmag jegyzőkönyv felvétele mellett selejtezésre kerül.
- vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a Nébih jegyzőkönyv felvétele mellett leselejtezi.
- vagy a bejelentő általános engedélye alapján – amennyiben a fajtát bármelyik UPOV hatóság már regisztrálta vagy oltalmazta – a Nébih a tartós tárolóba referencia fajtaként letárolja.
- vagy – amennyiben a fajtajelölt DUS vizsgálati szempontból értékes tulajdonsággal rendelkezik, és a bejelentő nem tart igényt a vetőmagra, – a Nébih a tartós tárolóba példafajtaként letárolja.

3.1.6 Vizsgálati irányelv száma

Vizsgálati irányelv száma: Ujjasköles Nemzeti tulajdonságlista 2026/1.

3.2 Kísérletek beállítása és végrehajtása

3.2.1 Parcellák jelölése

A DUS kísérlet minden esetben kódolva kerül beállításra. A parcella jelzése a vetéstervezési szerinti kódszámot tartalmazza. A fajtajelzések feltüntetése tilos.

3.2.2 Parcella adatok

Sűrűsoros parcella:	- hosszúság:	460 cm
	- szélesség:	140 cm
	- sortávolság:	12 cm

	- sorok száma:	10
	- tőtávolság:	60-80 csíra/fm
	- ismétlés szám:	2
Tág térállású parcella:	- hosszúság:	460 cm
	- szélesség:	140 cm
	- sortávolság:	36 cm
	- sorok száma:	4
	- tőtávolság:	30 cm
	- ismétlés szám:	2

3.2.3 Vetés módja és időpontja

Vetés módja: a vetés géppel a teljes parcellán (9,2 m x 1,4 m) a sűrűsoros állománynak megfelelően történjen.

Vetés időpontja: április közepe, május eleje

3.2.4 Tőszámbeállítás

A ritka állományt a parcella első felén kelés után sor-, és tőszám beállítással kérjük kialakítani.

3.2.5 Öntözés

A növényállomány optimális fejlődéséhez szükség esetén öntözéssel kell pótolni a hiányzó vizet.

3.2.6 Növényvédelem

3.2.6.1 Vetőmagcsávázás

A központi DUS állomás végzi el a fajtakísérleti referens utasítására.

Vegyszeres védekezésnél fontos, hogy rövid hatástartamú, emberre kevésbé veszélyes szerekkel történjen. Mindenféle növényvédelmi munkáért az állomás növényvédelmi szakértője a felelős, az elvégzendő munkákról a fajtakísérleti referenst előre tájékoztatni kell.

3.2.6.2 Gyomirtás

Vegyszeres és kézi gyomirtás. A gyomirtási tervről a fajtakísérleti referenst tájékoztatni kell.

3.2.6.3 Kártevők elleni védelem

Vegyszeres védelem szükség szerint.

3.2.6.4 Kórokozók elleni védelem

Vegyszeres védelem szükség szerint.

3.2.7 Vizsgálati minták begyűjtése

Fajtánként 20 db növény illetve növényi rész kerül begyűjtésre, illetve vizsgálatra.

3.3 Tulajdonságtáblázat

Ujjasköles Nemzeti tulajdonságlista 2026/1. (lásd 1. függelék)

3.4 Gélelektroforézises vizsgálat

Nincs

3.5 Laboratóriumi vizsgálat

Nincs

3.6 A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok

3.6.1 Megkülönböztethetőség

A fajta megkülönböztethető, ha minden más fajtától, amelynek létezése közismert, világosan megkülönböztethető. Csak regisztrációra, fajtaotalom nélkül akkor megkülönböztethető, ha az EU közös fajtakatalógusán lévő fajtáktól világosan megkülönböztethető. A megkülönböztetéshez páros összehasonlítás módszerével vizsgáljuk a fajtákat.

Minőségi tulajdonságoknál két fajta között akkor tekinthető a különbség világosnak, ha egy vagy több tulajdonság esetében a kifejeződési értékek két különböző fokozatba esnek.

Nem valódi minőségi és vizuálisan regisztrált mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha az összehasonlított fajták közötti különbség nagyobb, mint a tulajdonságok kifejeződésének fajtán belüli szóródása. (minimum distance).

Mért mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha egy vagy több tulajdonság esetén a felvételezett értékek közötti különbség statisztikai módszerrel igazolt. (t próba, varianciaanalízis, a megkülönböztethetőség százalékos módszere).

3.6.2 Egyöntetűség

A fajta egyöntetű, ha a fajta elűtő növényegyedeinek száma nem haladja meg az előírt határértéket. Normál parcellában az eltérő növények vagy növényi részek száma nem lehet több, mint 9 db 160 növényből. Egyöntetűségi probléma előfordulása esetén a DUS vizsgálatához és a letéti minta

képzéséhez a Nébih akkor fogad el a bejelentőtől maximum egy alkalommal új vetőmagot, ha az abszolút homogenitási vizsgálat során az eltérő egyedek száma nem haladja meg az irányelvekben megengedett értékek kétszeresét.

3.6.3 Állandóság

Az állandóságot a DUS vizsgálat során nem figyeljük meg, azt a fajtafenntartótól a később bekért vetőmagnak az etalon vetőmaggal történő összehasonlításával ellenőrizzük. Döntési alapelv: amelyik fajta a DUS vizsgálat során egynemű, az állandónak tekinthető.

3.7 Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók

3.7.1 Kiértésítés

A DUS problémákról a bejelentő /képviselő /nemesítő kiértésítését az észlelést követően, lehetőség szerint azonnal meg kell tenni (probléma személyes bemutatása a kísérletben), míg az írásos rögzítésére az időközi jelentésben kerül sor.

A végleges jelentést legkésőbb a Fajtaminősítő Bizottság üléséig el kell készíteni.

3.7.2 Állami elismerés meghosszabbítása

Az állami elismerés meghosszabbításának vizsgálati időtartama, a letéti felújító vizsgálatral megegyező módon, egy vizsgálati ciklus. A meghosszabbítás követelményeinek csak akkor felel meg a fajta, ha ebben a vizsgálati ciklusban a DUS-vizsgálat során eleget tesz a fajtaazonosság és egyöntetűség (morfológiaiilag nem különbözik az eredeti letéti mintából felnevelt növény fajtaleírásától) követelményeinek. (Rendelet 18.§ 2. és 4. bekezdései). Amennyiben az egyöntetűség vizsgálata során probléma lép fel, az állami elismerés meghosszabbításának DUS-vizsgálata új vetőmaggal, még további egy évvel meghosszabbítható.

4 Az előterjesztés feltételei és tartalma

4.1 Az előterjesztés feltételei

A DUS vizsgálatok eredményességéről a Nébih közvetlenül, a Fajtaminősítő Bizottság közreműködése nélkül dönt.

A vizsgálatok lezárása után pozitív DUS vizsgálati eredménnyel a fajtát a Nébih állami elismerésre vagy a vizsgálatok megszüntetésére a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója elé terjeszti.

4.2 Az előterjesztés tartalma

Egy-egy faj fajtájának előterjesztését egy bevezető nyitja meg, amely az illető faj termesztésének, fajtaellátottságának helyzetét mutatja be, illetve egyéb idevonatkozó információt közöl.

Fajtánként szöveges előterjesztés készül a Rendelet 17§(2) alapján.

5 Nébih nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége

A fajta bejelentéséről, a bejelentés visszavonásáról, a fajta állami elismeréséről, illetve az állami elismerés megszüntetéséről, továbbá a fajtanév és a fajtafenntartó változásáról az EU Bizottságot és a tagországok hatóságait tájékoztatni kell.

A CPVO részére az alábbi információkat kell megadni, amelyet javasolnak hivatali kiadványban is közzétenni:

- a bejelentés napja,
- a fajta nyilvántartási száma,
- a javasolt végső fajtanév,
- a bejelentések visszavonása,
- a bejelentések visszautasítása,
- az állami elismerés megadása.

Ujjasköles (*Eleusine coracana* (L.) Gaertn.)

1. számú függelék

Ujjasköles Nemzeti tulajdonságlista 2026/1.

UPOV No	Tulajdonság	Kifejeződési fokozat	Kód
1.	Coleoptil: antociános színeződése	hiányzik	1
		jelen van	9
2.	Növény: habitusa	felálló	1
		félíg felálló	2
		terülő	3
3.	Növény: egy tövön lévő hajtások száma	nagyon csekély	1
		csekély	3
		közepes	5
		erős	7
		nagyon erős	9
4.	Növény: a főszer hossza	rövid	3
		közepes	5
		hosszú	7
5.	Növény: a főszer vastagsága	vékony	3
		közepes	5
		vastag	7
6.	Növény: a főszer alakja az alpnál	kerek	1
		lapított	2
		göcsörtös	3
7.	Levél: zöld szín intenzitása	világos	3
		közepes	5
		sötét	7
8.	Levél: szélessége	keskeny	3
		közepes	5
		széles	7

9.	Levél: hossza	rövid közepes hosszú	3 5 7
10.	Növény: magasság	alacsony közepes magas	3 5 7
11.	Virágzás időpontja (a növények 50%-a virágzik)	nagyon korai korai közepes késői nagyon késői	1 3 5 7 9
12.	Virágzat: állása	felálló meghajló lelógó	1 2 3
13.	Virágzat: tömöntsége	laza közepes tömött	3 5 7
14.	Növény: virágzatok száma száronként	kicsi átlagos nagy	1 2 3
15.	Virágzat: hossza nyak nélkül	rövid közepes hosszú	3 5 7
16.	Virágzat: fülek száma	kicsi közepes nagy	3 5 7
17.	Fülek: kalászkák száma	kicsi közepes nagy	3 5 7
18.	Pelyva: antociános színeződése	hiányzik jelen van	1 9
19.	Fülek: magok száma	kevés közepes sok	3 5 7

20.	Mag: a barna szín intenzitása	világos	3
		közepes	5
		sötét	7
21.	Mag: alakja	gömbölyű	1
		megnyúlt gömbölyű	2
		ovális	3
22.	Mag: 1000 mag tömeg	kicsi	3
		közepes	5
		nagy	7